

WALDEMAR SEREMAK SAC

LISTY APOSTOLSKIE:
TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE I NOVO MILLENNIO INEUNTE
JAKO SZCZEGÓLNY WYRAZ ZAANGAŻOWANIA SIĘ
JANA PAWŁA II W PROMOCJĘ ŚWIĘTOŚCI

Ojciec Święty Jan Paweł II powszechnie uznawany jest za wielkiego promotora świętości¹. O tym, jak wielka była jego troska o uświęcenie się wiernych, świadczy m.in. rezultat porównania liczby beatyfikacji i kanonizacji, mających miejsce w Kościele katolickim w okresie trwającym od powołania do istnienia, w 1588 r., przez papieża Sykstusa V Kongregacji Świętych Obrzędów, aż do inauguracji pontyfikatu Jana Pawła II, z liczbą tych, które odbyły się w trakcie pontyfikatu Papieża-Polaka. Wyniki zestawienia obok siebie tych danych są bardzo wymowne, bowiem w okresie od roku 1588 do roku 1978 miało miejsce 808 aktów beatyfikacji i 296 kanonizacji, zaś za pontyfikatu Jana Pawła II – 1338 beatyfikacji i 482 kanonizacje². Wymowę rezultatu tego porównania na pewno pogłębia m.in. fakt promulgacji przez Jana Pawła II nowego prawa kościelnego, mającego zastosowanie w sprawach beatyfikacji i kanonizacji, dzięki któremu możliwe stało się szybsze ich załatwianie, a w konsekwencji przypominanie aktami beatyfikacji i kanonizacji prawdy o powszechnym powołaniu wiernych w Kościele do świętości, czyli, że świętość nie jest przywilejem nielicznych osób, lecz powinnością

Dr WALDEMAR SEREMAK SAC – adiunkt Katedry Duchowości Życia Konsekrowanego w Instytucie Teologii Duchowości KUL, Al. Racławickie 14, 20-950 Lublin; adres do korespondencji: ul. Warszawska 31, 20-803 Lublin.

¹ Por. H. M i s z t a l, *Mówią święci. Przesłania Jana Pawła II w polskich beatyfikacjach i kanonizacjach*, Lublin–Sandomierz 1999, s. 13-24; J. S. M a r t i n s, *Święci i świętość według Jana Pawła II*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 24(2003), nr 9, s. 26-30; S. N a g y, *Ty jesteś Piotr. Srebrny jubileusz pontyfikatu Jana Pawła II*, Kraków 2003, s. 57-67.

² Por. S. K a r c z e w s k i, *Jan Paweł II. Encyklopedia pontyfikatu 1978-2005*, Radom 2005, s. 445-446, 491; M i s z t a l, dz. cyt., s. 25-27.

wszystkich, i wzbudzanie tą drogą pragnienia świętości, a tym samym przyczynienie się do wzrostu liczby świadków świętości Kościoła, co jest niezwykle ważne, np. z punktu widzenia konieczności realizacji przez Kościół nakazu misyjnego.

O trosce Jana Pawła II o ożywienie w wiernych pragnienia świętości i o jej realizację mówią nie tylko beatyfikacje i kanonizacje, lecz także, i to bardzo wymownie, świadczy o niej treść nauki, którą głosił na temat świętości. Wśród wielu dokumentów jego nauczania na ten temat są również Listy apostolskie: *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte*, niezwykle ważne zarówno z racji ich treści, jak i okoliczności oraz celu ich ogłoszenia. Analiza zawartej na wielu ich stronach nauki o świętości może być szczególnie cenna nie tylko dla przypomnienia, że jednym z głównych tematów nauczania Jana Pawła II była świętość, ale i dla ukazania aktualności tego nauczania w czasach, które otworzyły się przed Kościołem po przekroczeniu progu kolejnego, trzeciego, już tysiąclecia jego dziejów, to jest dla życia i działania nowego Ludu Bożego na tym nowym etapie jego historii.

Warto zauważyć, że według Jana Pawła II świętość „to komunია z Bogiem, wierność Ewangelii, miłość do braci”³ Jest ona, jak stwierdził przy innej okazji: „zażyłością z Bogiem, [...] naśladowaniem Chrystusa ubogiego, czystego i pokornego; [...] bezgranicznym umiłowaniem ludzi i oddaniem się ich prawdziwemu dobru; [...] miłością Kościoła, który jest święty i pragnie, byśmy i my byli święci, bo taka jest misja, jaką powierzył mu Chrystus”⁴ Podobnie jak Ojcowie Soboru Watykańskiego II, Ojciec Święty przypominał, że świętość jest powołaniem całego Ludu Bożego⁵ Pouczał, że źródłem świętości wszystkich wiernych jest Jezus Chrystus⁶ i że chrzest św. jest włączeniem osoby ludzkiej w świętość Boga poprzez wszczepienie w Chrystusa i napełnienie Duchem Świętym⁷ O obecności w ochrzczonego Ducha

³ J a n P a w e ł II, *Naszym mieszkaniem jest niebo* [Homilia wygł. podczas Mszy św. beatyfikacyjnej ks. Secondo Pollo 23.05.1998 r. w Vercelli], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 19(1998), nr 10, s. 35.

⁴ T e n ż e, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, nr 33.

⁵ P o r. t e n ż e, *Naszym mieszkaniem jest niebo*, s. 35; t e n ż e, *Bądźcie świętymi* [Homilia wygł. podczas Mszy św. Krzyżma w Wielki Czwartek 12.05.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 6, s. 17.

⁶ P o r. t e n ż e, *Bądźcie świętymi nauczycielami i przewodnikami młodych* [Przesłanie do uczestników XXV Kapituły Generalnej Towarzystwa św. Franciszka Salezego], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 5, s. 14.

⁷ P o r. t e n ż e, *Powołanie do świętości. Orędzie na XXXIX Światowy Dzień Modlitw o Powołania 2002 r.*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 2, s. 9.

Świętego mówił, że sprawia przemianę, „która [...] dotyka wnętrza człowieka: jest łaską uświęcającą, [...] uszlachetnia nasz byt i działanie, uzdalniając nas do życia w zjednoczeniu z Trójcą Świętą”⁸, co dokonuje się poprzez teologiczne cnoty wiary, nadziei i miłości, uzdalniające władze istoty ludzkiej do uczestnictwa w naturze Bożej⁹. W jednym ze swych przemówień mocno zaakcentował to, że „niezawodnym kryterium świętości jest wierność w wypełnianiu woli Bożej ze wszystkimi tego konsekwencjami”¹⁰. Tak ujmując istotę świętości, Jan Paweł II mówił o świętych m.in. to, że są oni wiernymi, włączonymi w Chrystusa na mocy chrztu, którzy starają się Go naśladować w życiu i w śmierci, z Niego czerpią natchnienie, godzą się na to, aby napęłniała ich łaska, jaką ich Zbawiciel obdarza, dążą do nierozdzielnej i żywej więzi z Bogiem, pragną jak najdoskonalej pełnić Bożą wolę, współuczestniczą w dziele zbawienia ludzkości, zachowują ewangeliczną postawę pokory i służby; święci, to według nauczania papieskiego ci, którzy zawierzają się Opatrzności oraz nieustannie wsłuchują się w głos Ducha Świętego, by dochować Mu wierności, praktykują modlitwę oraz prowadzą głębokie i regularne życie sakramentalne, „miłują innych tak bardzo, że zdolni są przelać dla nich krew [...] żyją kochając i umierają przebacząc”¹¹. Są oni ludźmi ośmiu błogosławieństw¹².

W niniejszym opracowaniu przypomniane zostaną najpierw okoliczności i określony będzie cel ogłoszenia przez Jana Pawła II Listów apostolskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte*, a następnie, zbadane zostaną motywy wyłożenia w nich nauki o świętości. Dalsze czynności badawcze pozwolą przyjrzeć się głównym wątkom treściowym omawianych listów apostolskich, szczególnie sposobowi wyjaśnienia przez Jana Pawła II istoty świętości i temu, co o niej naucza, a ponadto, podstawowym zasadom zaproponowanej przez niego pedagogiki świętości. Wymienione czynności

⁸ T e n ż e, *Duch Święty źródłem uświęcenia* [Katecheza wygł. podczas audiencji generalnej, 22.07.1998 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.), 19(1998), nr 11, s. 51.

⁹ Por. KKK 1812.

¹⁰ T e n ż e, *Przemówienie do przybyłych na kanonizację Josemarii Escrivy de Balaguera* [wygł. 7.10.2002 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 12, s. 25.

¹¹ T e n ż e, *Żyli zgodnie z wyznawaną wiarą* [Homilia wygł. podczas Mszy św. beatyfikacyjnej 11.03.2001 r. na placu św. Piotra], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 5, s. 16; por. t e n ż e, *Tajemnica świętości i apostołstwa* [Homilia wygł. podczas Mszy św. kanonizacyjnej Josemarii Escrivy de Balaguera na placu św. Piotra 6.10.2002 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 12, s. 23.

¹² Por. t e n ż e, *Maryja wzorem świętości* [Homilia wygł. podczas Mszy św. na placu św. Piotra 1.11.2000 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 3, s. 21-22.

z pewnością pomogą dostrzec nie tylko to, że analizowane listy apostołskie są niezwykle wymownym, szczególnym, z racji okoliczności i celu ich ogłoszenia, świadectwem troski Ojca Świętego o wzrost świętości wiernych i skali jego zaangażowania w dzieło jej promocji, ale także wielkość zadań, postawionych przez niego na progu nowego tysiąclecia przed Kościołem w nauce o świętości, zawartej w tych dokumentach.

I. OKOLICZNOŚCI I CEL OGŁOSZENIA PRZEZ JANA PAWŁA II LISTÓW APOSTOLSKICH *TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE* I *NOVO MILLENNIO INEUNTE*

Jak wyznał Jan Paweł II w dwudziestym trzecim punkcie Listu apostołskiego *Tertio millennio adveniente* i na wstępie Listu apostołskiego *Novo millennio ineunte* (por. NMI 2), myśl o Wielkim Jubileuszu Roku 2000 towarzyszyła mu od początku jego pontyfikatu. Datę tę uważał on za przełomową, gdyż perspektywa obchodu jubileuszu, który uznał za wielki – z okazji upływu 2000 lat od chwili zstąpienia z nieba na ziemię Odkupiciela Człowieka – potraktował jako wydarzenie opatrnościowe (por. TMA 17; NMI 2), dzięki któremu Kościół będzie mógł ze wzmożoną energią pełnić swą misję na nowym etapie dziejów, otwierającym się przez przekroczenie progu, jak mówił, nowego, trzeciego tysiąclecia. Od chwili ogłoszenia swej pierwszej encykliki ustawicznie, w sposób bardzo wyraźny, zaczął zachęcać wiernych do przeżywania czasu oczekiwania na nadejście Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 jako „nowego adwentu” (por. RH 1; DV 49 nn.), i do jak najlepszego przygotowania się do przeżycia go, a dla podkreślenia wagi podjętych przez Kościół przygotowań do tego jubileuszu, uznał swoje zaangażowanie w nie za klucz hermeneutyczny swego pontyfikatu (por. TMA 23)¹³

Pierwszy z wyżej wymienionych dokumentów, List apostołski *Tertio millennio adveniente*, został ogłoszony przez Jana Pawła II dnia 10 XI 1994 r. W liście tym Ojciec Święty ukazał sens obchodu przez Kościół Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 i wezwał wiernych do rozpoczęcia intensywnych przy-

---

¹³ Por. W. S e r e m a k, *Przygotowanie Kościoła do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 kluczem do zrozumienia pontyfikatu Jana Pawła II*, w: „Gdy nastąpiła pełnia czasu”, Homo meditans, t. XXII, red. A. J. Nowak, Lublin 2001, s. 269-285.

gotowań do celebracji tego wydarzenia. Jan Paweł II nie tylko zaprezentował w nim Kościołowi podstawy doktrynalne tego jubileuszu, ale też ogłosił bardzo głęboko przemyślany program bezpośrednich przygotowań do niego, którego realizację przez cały Nowy Lud Boży rozłożył na trzy lata, bezpośrednio poprzedzające rok jubileuszowy (tj. na rok 1997, 1998, 1999). Należy zauważyć, że Ojciec Święty sformułował i wyraźnie wypowiedział cel, jaki założył, zarówno przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, jak i jego obchodu. Ogłosił w związku z tym, że celem pierwszej, wstępnej, fazy przygotowań, przypadającej na lata 1994-1996, miało być – jak się wyraził – uświadomienie wiernym wartości i znaczenia Jubileuszu Roku 2000 w dziejach człowieka (por. TMA 31). W pierwszym roku (1997) bezpośrednich przygotowań do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 wierni mieli pogłębić swą znajomość nauki Kościoła o Osobie Jezusa Chrystusa i dokonanym przez Niego dziele Odkupienia oraz kontemplować Najświętszą Maryję Pannę w tajemnicy Jej Boskiego Macierzyństwa (por. TMA 42-43)¹⁴ Natomiast podczas drugiego roku (1998) bezpośrednich przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 wierni mieli ponownie odkryć obecność Ducha Świętego w historii, to że działa On w Kościele i jest głównym podmiotem ewangelizacji, ustawicznie „buduje Królestwo Boże i przygotowuje jego ostateczne objawienie w Jezusie Chrystusie [...]” (TMA 45), a także jest budowniczym jedności wewnątrz Kościoła¹⁵ Ponadto, w tym drugim roku bezpośrednich przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, chrześcijanie mieli w sposób szczególny zatroszczyć się o odnowę swej nadziei „na ostateczne nadejście Królestwa Bożego, przygotowując je dzień po dniu we własnym wnętrzu, w chrześcijańskiej Wspólnocie, do której należą, w środowisku społecznym, którego część stanowią, jak również w historii świata” (TMA 46). Na ten rok Jan Paweł II zaproponował również wiernym, aby dostrzegli w Maryi wzór postawy posłuszeństwa głosowi Ducha Świętego, milczenia i słuchania oraz Jej doskonałą nadzieję, która znalazła szczególny swój wyraz w akcie przyjęcia przez Nią woli Bożej (por. TMA 48).

Z kolei, celem bezpośrednich przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, realizowanych w trzecim roku (tj. 1999) ich trwania, miało być ponow-

---

¹⁴ Pomocą w realizacji tych zadań miała być dla nich treść następującego dokumentu: *Jezus Chrystus, jedyny Zbawiciel świata, wczoraj, dziś i na wieki (TMA 40). Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, tł. A. Lis, Katowice 1997. Por. tamże, s. 5-15.

¹⁵ Por. „*Pełna jest ziemia Twego Ducha, Panie*” *Oficjalny dokument Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, tł. J. D. Szczurek, Katowice 1997, s. 71-94.

ne uświadomienie sobie przez wiernych, że całe ich życie chrześcijańskie jest pielgrzymowaniem do domu Ojca, ustawicznie darzącego człowieka bezwarunkową miłością, i że z tą prawdą wiąże się powinność nawrócenia się, tj. porzucenia zła i wyboru dobra, wzmożenia swej miłości do Boga i bliźnich (por. TMA 50)¹⁶ Jan Paweł II planował, że w tym czasie, tj. podczas trzeciego roku bezpośrednich przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, dojdzie do konfrontacji z sekularyzmem i do ożywienia dialogu z wielkimi religiami oraz do udzielenia odpowiedzi na kryzys cywilizacji przez zaproponowanie światu budowy cywilizacji miłości opartej na takich wartościach, jak: pokój, solidarność, sprawiedliwość i wolność (por. TMA 52). Ojciec Święty polecił także wiernym, by w tym ostatnim roku bezpośrednich przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 dostrzegli w Najświętszej Maryi Pannie doskonały przykład miłości Boga i bliźniego, aby zamyślili się nad wyjątkowością i wielkością Jej misji Matki oczekiwanego Zbawiciela oraz nad tym, że Maryja była całkowicie uległa woli Bożej i by w tym dostrzegli przynaglenie ich do powrotu do domu Ojca (por. TMA 54).

Jak wynika z lektury Listu apostołskiego *Tertio millennio adveniente* – według założenia Jana Pawła II – Jubileusz Roku 2000 miał być „wielką modlitwą uwielbienia i dziękczynienia, zwłaszcza za dar Wcielenia Syna Bożego oraz za dar Odkupienia dokonanego przez Niego” (por. TMA 32). Chrześcijanie mieli wówczas raz jeszcze uświadomić sobie, jak bardzo Bóg ich miłuje i jak wielkim darem jest dla nich i dla świata Kościół, sakrament, czyli znak i narzędzie wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego (por. tamże)¹⁷ Mieli oni okazać Bogu swą wdzięczność za wszelkie otrzymane od Niego dary, w tym za owoce świętości, które dzięki Bożej łasce dojrzały w życiu wielu ludzi od chwili dokonania się dzieła Odkupienia. Szczególnym owocem Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 miało być doznanie przez celebrujących go radości z odpuszczenia win, radości nawrócenia i pogłębienie się świętości Kościoła dzięki pokucie i pojednaniu się z Bogiem i bliźnimi tych, którzy byli zniewoleni przez grzech (por. TMA 32-33). Z tak zarysowanego celu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, ukazanego w treści Listu apostołskiego *Tertio millennio adveniente*, wyraźnie wynika, że Jan Paweł II oczekiwał, jako owocu tego jubileuszu, ożywienia się wiary i świadectwa chrześcijan, którego skuteczność zależy od tego, czy w wiernych

---

¹⁶ Por. Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, *Bóg, Ojciec miłosierdzia. Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, tł. S. Czerwik, Katowice 1998, s. 101-116.

¹⁷ Z takim określeniem Kościoła spotykamy się w KK 1 i KDK 42.

rozbudzona została prawdziwa tęsknota za świętością, czy doznali oni w wielkim stopniu pragnienia nawrócenia i osobistej odnowy (por. TMA 42). Ojciec Święty pragnął, by Wielki Jubileusz Roku 2000 – jak czytamy w innym miejscu analizowanego listu apostolskiego – utwierdził w chrześcijanach wiarę w Boga, który objawił się w Chrystusie, umocnił nadzieję, wyrażającą się w oczekiwaniu na życie wieczne, oraz ożywił miłość, czynnie służącą braciom (por. TMA 31).

Z kolei, jeśli chodzi o List apostolski *Novo millennio ineunte*, został on ogłoszony w dniu 6 I 2001 r., tj. na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Jan Paweł II zawarł w nim na wstępie pytanie o to, czy jubileusz ten osiągnął cel, jaki przed nim postawił, wyznając przy tym, że od początku pontyfikatu nosił w sobie pragnienie, by rok 2000 stał się dla Kościoła datą przełomową. Uważał bowiem, że obchody tego jubileuszu staną się wydarzeniem wywołującym w Kościele refleksję nad kształtem odnowy, dzięki której cała wspólnota nowego Ludu Bożego będzie mogła z nową energią pełnić misję ewangelizacyjną na kolejnym etapie swych dziejów (por. TMI 2). Stwierdził, że wydarzenia, jakie miały miejsce w związku z celebracją Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, powinny być gruntownie przemyślane, aby jak najdokładniej zostało usłyszane to, co Duch Święty podczas nich powiedział Kościołowi (por. tamże). Dodał przy tym, że bogactwo tego, co Lud Boży przeżył, winno zaowocować w Kościele, w życiu poszczególnych wiernych, jak i Kościołów lokalnych, postanowieniami i konkretnymi programami działania (por. NMI 3). Zaakcentował potrzebę oceny przez Kościoły lokalne – w świetle tego, co Duch Święty powiedział do Ludu Bożego w tym szczególnym roku łaski, jakim był rok 2000, a właściwie w okresie od Soboru Watykańskiego II do Wielkiego Jubileuszu – swej dotychczasowej gorliwości i podjęcia przez nie z nowym zapałem swej pracy duchowej i duszpasterskiej (por. tamże).

W zakończeniu wprowadzenia do listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* Jan Paweł II wyznał, iż ogłaszając – na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 – ten dokument pragnął przyczynić się do osiągnięcia przez Kościoły lokalne wyżej wymienionego celu, tak „aby w Kościele jaśniała coraz bardziej różnorodność jego darów i jasność jego drogi” (tamże). Można więc powiedzieć, że List apostolski *Novo millennio ineunte* był z jednej strony próbą ocalenia od zapomnienia tego, co Lud Boży przeżył podczas Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, dlatego w jego treści znalazło się przypomnienie założeń i przebiegu tego jubileuszu oraz wymienione zostały jego główne owoce, a z drugiej, był spojrzeniem w przyszłość, ukazaniem wizji tego, co powinien Kościół czynić po przekroczeniu progu nowego tysiąclecia,

z czym wiązało się wymienienie w nim zadań, postawionych przez Ojca Świętego wiernym do wypełnienia, potrzebę realizacji których dostrzegł pod wpływem przeżyć jubileuszowych. Zadania te Jan Paweł II bardzo wymownie zsyntetyzował w „Zakończeniu” wyżej wymienionego listu apostolskiego w zawołaniu: *Duc in altum!* i podkreślając – w dwóch ostatnich punktach tego dokumentu – konieczność wzbudzenia w sobie przez wiernych, przystępujących w nowym stuleciu do realizacji nakazu misyjnego wypowiedzianego przez Jezusa Chrystusa do Apostołów w dniu Jego Wniebowstąpienia (por. NMI 28, 29), entuzjazmu pierwszych chrześcijan, a szczególnie św. Pawła, i wzywając członków Kościoła do rozważania – wzorem Maryi – tajemnicy Wcielonego Syna Bożego (por. NMI 58-59).

II. MOTYWY WYŁOŻENIA PRZEZ JANA PAWŁA II W LISTACH APOSTOLSKICH *TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE* I *NOVO MILLENNIO INEUNTE* NAUKI O ŚWIĘTOŚCI

Odczytanie Listów apostolskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte*, pod kątem ustalenia motywów nadania przez Jana Pawła II tematyce świętości rangi jednego z najistotniejszych elementów ich treści, pozwala dopatrzeć się kilku, które można uznać za główne. Na pewno wśród tych motywów na pierwszym miejscu trzeba postawić pragnienie przypomnienia wiernym nauki Kościoła o powszechnym powołaniu do świętości, która tak wymownie wyłożona została przez Ojców Soboru Watykańskiego II w piątym rozdziale Konstytucji dogmatycznej o Kościele (por. KK 39-42)¹⁸ O istnie-

---

¹⁸ Por. A. S ł o m k o w s k i, *Powszechne powołanie do świętości*, „Zeszyty Naukowe KUL” 9(1966), nr 3(35), s. 23-34; J. C h m i e l, *Powszechne powołanie do świętości w Kościele*, w: J. B r u d z, J. C h m i e l, E. F l o r k o w s k i, S. G r z y b e k i in., *Idee przewodnie soborowej Konstytucji o Kościele*, Kraków 1971, s. 267-284; K. W o j t y ł a, *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*, Kraków 1972, s. 164-173. Warto zauważyć, że bogactwo soborowej nauki o świętości bardzo wymownie ukazane jest m.in. w następujących opracowaniach dotyczących powołania do świętości ludzi świeckich: W. S ł o m k a, *Profetyczna funkcja laikatu a świecka droga świętości według dokumentów II Soboru Watykańskiego*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 21(1974), z. 3, s. 21-37; t e n ż e, *Świecka droga świętości*, w: *Drogi świętości*, red. W. S ł o m k a, Lublin 1981, s. 67-78; t e n ż e, *Świętość na świeckiej drodze życia*, Poznań 1981; S. U r b a ņ s k i, *Świętość ludzi świeckich w nauczaniu Soboru Watykańskiego II*, w: *Instytut Teologiczny w służbie diecezji częstochowskiej*, Częstochowa 1991, s. 219-229; J. M i s i u r e k, *Soborowa wizja świętości laikatu*,

niu tego motywu świadczy np. wezwanie przez Jana Pawła II wiernych do przeprowadzenia podczas przygotowań do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 poważnego rachunku sumienia, który winien dotyczyć także sprawdzenia w jakiej mierze dokonali oni przyjęcia nauki Soboru Watykańskiego II (por. TMA 36), czy wprost wezwanie ich do tego, aby ponownie odkryli całe bogactwo treści V rozdziału Konstytucji dogmatycznej o Kościele (*Lumen gentium*), poświęconego „powszechnemu powołaniu do świętości” i wyjaśnienie im dlaczego mają do niej dążyć (por. NMI 30).

Z powyższym motywem łączy się kolejny, za który można uznać pragnienie potwierdzenia przez Jana Pawła II aktualności tradycyjnej nauki Kościoła o świętości i przypomnienia wiernym, zwłaszcza pasterzom Kościoła, że wspólnota zbawienia, jaką jest nowy Lud Boży, to „miejsce” dojrzewania do pełni życia chrześcijańskiego i że prowadzenie wszystkich członków tego ludu do świętości pozostaje dla duchownych szczególnie pilnym zadaniem duszpasterskim (por. NMI 30). Nauką o świętości, wyłożoną w analizowanych dokumentach, Jan Paweł II pragnął zachęcić episkopaty Kościołów lokalnych do podporządkowania opracowywanych przez nie programów duszpasterskich nadrzędnej idei świętości, stwierdzając że „perspektywą, w którą winna być wpisana cała działalność duszpasterska, jest perspektywa świętości” (NMI 30), gruntownie przy tym to uzasadniając (por. NMI 30-31).

Na pewno niezwykle istotnym motywem poruszenia przez Jana Pawła II w wyżej wymienionych dokumentach tematyki świętości było też pragnienie wypromowania jej w Kościele, wezwania wiernych do tego, by do niej dążyli, i umożliwienia im wejścia – bez odkładania tego na przyszłość – na drogę świętości, niejako skłonienia do jej realizacji. Świadczy o tym stwierdzenie przez Jana Pawła II w Liście apostolskim *Tertio millennio adveniente*, że w fazie bezpośredniego przygotowania do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 powinno się dążyć do rozbudzenia w każdym wierzącym prawdziwej tęsknoty za świętością (por. TMA 42), a ponadto postawienie przed członkami Kościoła zadań – w ramach bezpośredniego przygotowywania się ich do tego jubileuszu, tj. wyznaczonych na lata 1997-1999, których realizacja miała doprowadzić do pogłębienia się w nich wiary, umocnienia nadziei i rozpalenia miłości do Boga i do bliźnich, a tym samym, wprowadzić ich w bardziej bezpośrednią, zażyłą relację z Bogiem w Trójcy Świętej Jedynym (por. TMA 40-54). O tym motywie świadczy z pewnością także wezwanie wiernych – w Liście apostolskim *Novo millennio ineunte* – do tego, aby wypłynęli na

głębie (por. NMI 15, 58), śmiało zaangażowali się w dzieło ewangelizacji, realizacji nakazu misyjnego, której skuteczność zależy od stopnia umiłowania Boga i bliźnich (por. 42-55).

Niezwykle ważnym motywem poruszenia przez Jana Pawła II w analizowanych listach apostolskich tematyki świętości było też dążenie do zdynamizowania prowadzonej przez Kościół działalności misyjnej i uczynienia jej bardziej skuteczną, pobudzenia wiernych do realizacji swego powołania do apostołstwa i zapewnienia owocności tej formie ich działalności¹⁹. O istnieniu tego motywu promocji – za pomocą wymienionych dokumentów – idei świętości świadczy m.in. uzależnienie przez Jana Pawła II możliwości osiągnięcia pierwszoplanowego celu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, za który uznał ożywienie wiary i świadectwa chrześcijan, od tego czy uda mu się rozbudzić w każdym wierzącym prawdziwą tęsknotę za świętością, mocne pragnienie nawrócenia i osobistej odnowy, co decyduje o skuteczności tego świadectwa (por. TMA 42). Na ten motyw wskazuje też stwierdzenie Jana Pawła II w Liście *Novo millennio ineunte*, że od początku swego pontyfikatu zdawał sobie sprawę z wielkiego wpływu, jaki na kształt odnowy Kościoła mogły mieć obchody Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, a tym samym na podjęcie przez Lud Boży z nową energią realizacji swej misji ewangelizacyjnej (por. NMI 2, 10, 30), bowiem świętość jest „rzeczywistością, która lepiej niż cokolwiek innego wyraża tajemnicę Kościoła” (NMI 7). Szczególnym wyrazem omawianego motywu wyłożenia w związku z obchodem Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, w wyżej wymienionych dokumentach, nauki o świętości są słowa Jana Pawła II zawarte w „Zakończeniu” Listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*. Stwierdził w nim, że pożądanym owocem tego jubileuszu było odnowienie życia duchowego wiernych, podniesienie go do takiego poziomu, by z nowym zapałem, z entuzjazmem nieśli oni inną Dobrą Nowinę (por. NMI 58).

Jednym z ważniejszych motywów poruszenia w Listach apostolskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte* tematu świętości było pragnienie Jana Pawła II włączenia przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku

---

¹⁹ Por. Y. S p i t e r i s, *Duch Święty głównym sprawcą nowej ewangelizacji*, w: *Tertio millennio adveniente. Komentarz teologiczno-pastoralny w opracowaniu Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Sandomierz 1995, s. 211-233. Warto zauważyć, że Jan Paweł II bardzo wyraźnie zwrócił uwagę na istnienie związku między skutecznością apostołstwa a świętością w homilii, którą wygłosił 26.11.2000 r. w Rzymie, podczas obchodu Jubileuszu Apostołstwa Świeckich (por. J a n P a w e ł II, *Owoce apostołstwa zależą od głębi życia duchowego*, w: t e n ż e, *Wskazania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2001, s. 361-364).

2000, i jego obchodu, w proces jednoczenia chrześcijan, przyczynienia się tą drogą do większego niż dotychczas zbliżenia się do celu dążenia – bardzo intensywnego od zakończenia Soboru Watykańskiego II – do pełnego ich zjednoczenia (por. TMA 34; NMI 12)²⁰ Bardzo wymowne było przy tym nazwanie przez Jana Pawła II świadectwa dawanego przez wielu z nich Chrystusowi w XX w. – podczas prześladowań ludzi wierzących – aż do przelewu krwi, męczeństwa za wiarę w Jezusa Chrystusa, „wspólnym dziedzictwem zarówno katolików, jak i prawosławnych, anglikanów i protestantów [...]” (TMA 37). W stwierdzeniu Ojca Świętego jest wyraźne uznanie świadectwa dawanego Chrystusowi przez męczenników XX w. za element jednoczący wyznawców tych religii. Z treści Listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* jasno wynika – co należy mocno podkreślić – że szacunek wiernych dla prawdy i ich miłość miłosierna okazywana bliźnim (por. NMI 42, 49), pełnienie wobec każdego człowieka dzieł czynnej i konkretnej miłości, prowadzenie życia zgodnego z Ewangelią, w jak najwyższym stopniu cnotliwego, to niezwykle istotne uwarunkowania pogłębienia się jedności, o której w tym dokumencie czytamy w związku z duchowością komunii (por. NMI 43-45) i dialogiem ekumenicznym (por. NMI 48). Jest więc tam mowa nie tylko o związku świętości i skuteczności apostołstwa, ale i o wpływie dążenia wiernych do niej na owocność działalności ekumenicznej, co – jak można sądzić – było jednym z motywów promocji przez Jana Pawła II idei świętości poprzez ogłoszenie analizowanych dokumentów jego nauczania.

III. GŁÓWNE WĄTKI TREŚCIOWE NAUKI O ŚWIĘTOŚCI ZAWARTEJ W LISTACH APOSTOLSKICH *TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE* I *NOVO MILLENNIO INEUNTE*

Treść Listów apostolskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte* jest wielowątkowa, ale zagadnienie świętości na pewno należy do jednego z najważniejszych pośród poruszonych w tych dokumentach, o czym świadczy m.in. analiza motywów wyłożenia w nich przez Jana Pawła II nauki na jej temat. Analiza treści wymienionych dokumentów, przeprowadzona pod

---

²⁰ Por. E. I. C a s s i d y, *Jubileusz: zaangażowanie w poszukiwaniu jedności*, w: *Tertio millennio adveniente. Komentarz teologiczno-pastoralny*, s. 261-267.

kątem zbadania, co zostało w nich powiedziane o świętości, pokazuje, że Jan Paweł II starał się poprzez nie wyjaśnić ich adresatom jej istotę, uzmysłowić im jakie powinności przed nimi stoją – z racji powszechnego powołania wiernych w Kościele do świętości – wzbudzić w nich pragnienie jej i pokazać, w jaki sposób można wejść na drogę do niej prowadzącą. W realizacji tych zadań chciał ich wspomóc, wyjaśniając podstawowe założenia pedagogiki świętości i wymieniając istotne jej wskazania, a także ukazując znaczenie dla dzieła ewangelizacji, w którym powinni uczestniczyć, i dla dialogu ekumenicznego, procesu ożywiania, tak w sobie, jak i w innych, tego pragnienia świętości oraz dając uzasadnienie potrzeby uzupełnienia martyrologiów Kościoła powszechnego, „ze szczególnym uwzględnieniem świętości tych, którzy żyli Chrystusową prawdą także w naszych czasach” (TMA 37). Z analizy tej wyraźnie wynika, co trzeba mocno podkreślić, że Janowi Pawłowi II bardzo zależało na tym, by popierano w Kościele zwłaszcza uznanie heroicznego cnot świętobliwych wiernych świeckich, realizujących swe powołanie chrześcijańskie w małżeństwie, gdyż – jak stwierdził – odczuwa się „potrzebę znalezienia odpowiednich sposobów, ażeby świętość ta była przez Kościół stwierdzana i stawiana za wzór dla innych chrześcijańskich małżonków” (tamże).

Niektóre z wątków treściowych nauczania Jana Pawła II, zawartego w wyżej wymienionych dokumentach, na pewno wymagają wnikliwszego omówienia. W związku z tym, jeśli chodzi o próbę wyjaśnienia przez Jana Pawła II w analizowanych listach apostolskich istoty świętości, to należy zauważyć, że nie ma w nich wprost sformułowanego jej określenia. Jednak nauka Ojca Świętego o świętości w nich przedstawiona wyraźnie pokazuje, że świętość ma swój wyraz w życiu zgodnym z Ewangelią i w cnotach, do wypracowania których wierni dążą, w upodobnieniu się do Jezusa Chrystusa. Wezwanie do nawrócenia i zachęta do lektury Pisma św., do kontemplacji Oblicza Jezusa Chrystusa, do pogłębiania swej wiary, umacniania nadziei i do rozpalania w sobie jak największego płomienia miłości do Boga i do bliźnich, a szczególnie przypomnienie, że wszyscy w Kościele powołani są do świętości, zobowiązanie pasterzy do promowania jej i wyrażenie radości z uświęcenia się w dziejach Kościoła wielkiej rzeszy wiernych, wyraźnie ujawniają nie tylko chęć Jana Pawła II doprowadzenia do ożywienia w chrześcijanach pragnienia pełni życia chrześcijańskiego i doskonałości w miłości, ale też pokazują, co prowadzi do świętości, a pośrednio, na czym ona polega, czym jest świętość osoby ludzkiej (por. NMI 30-31).

Najgłębiej Jan Paweł II wyjaśnił istotę świętości człowieka ochrzczonego w programie bezpośredniego przygotowania wiernych do jak najpełniejszego przeżycia przez nich Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, ogłoszonym w Liście

apostolskim *Tertio millennio adveniente* (por. TMA 29-55). Program ten miał na celu umocnienie relacji członków Kościoła z poszczególnymi Osobami Boskimi i z całą Trójcą Świętą, i równocześnie pogłębienie wiary, umocnienie nadziei i rozpalenie jak największego płomienia miłości do Boga i bliźnich (por. TMA 39-54). Ojciec Święty miał tu więc na względzie podtrzymanie i pogłębienie stanu łaski uświęcającej, pielęgnację świętości ontycznej w chrześcijanach. Oczywiście, miała się ona ujawnić w życiu wiernych, w ich radości z doznania odpuszczenia win, radości nawrócenia i pojednania się z Bogiem i bliźnimi (por. NMI 32), i w okazywaniu miłości miłosiernej bliźnim, w odważnym wyznawaniu przez członków Kościoła swej wiary, w ich byciu świadkami wiary i miłości, w owocach wiary, nadziei i miłości złożonych przez nich w wyniku tego, że poszli za Chrystusem różnymi drogami chrześcijańskiego powołania (por. TMA 37; NMI 7, 17-20, 42-57).

Kolejnym wątkiem treściowym, zauważalnym w nauce o świętości wyłożonej w analizowanych listach apostolskich, jest pedagogika świętości, wiążące się z nią wskazania dane przez Jana Pawła II członkom Kościoła (por. NMI 31)²¹ Są to wskazania, które uwzględnione przez wiernych na ich wielorakich drogach świętości, dostosowanych do każdego powołania, mogą okazać się dla nich pomocne w osiągnięciu „«wysokiej miary» zwyczajnego życia chrześcijańskiego” (tamże). Wymienione zostały one przede wszystkim w III rozdziale Listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* (por. NMI 32-41). Prawdziwa pedagogika świętości, jak zauważył Jan Paweł II, jest zdolna „dostosować się do rytmu poszczególnych osób” (tamże), to znaczy uwzględnia to, że istnieje różnorodność dróg do świętości. Postulowana przez Jana Pawła II pedagogika świętości – jak stwierdził – powinna łączyć „bogactwo propozycji dostępnych dla wszystkich z tradycyjnymi formami pomocy indywidualnej i grupowej oraz z nowymi formami udostępnianymi przez stowarzyszenia i ruchy uznane przez Kościół” (tamże). Za podłoże tej pedagogiki świętości Ojciec Święty uznał chrześcijaństwo wyróżniające się przede wszystkim sztuką modlitwy (por. NMI 32). Dlatego też stwierdził, że wychowanie do modlitwy powinno stać się „kluczowym elementem wszelkich programów duszpasterskich” (NMI 34). Mocno podkreślił to, że chrześcijańskie wspólnoty powinny być „prawdziwymi szkołami modlitwy” (NMI 33). Zauważył, że bardzo ważne jest wychowywanie wiernych do udziału w liturgii eucharyst-

²¹ Niektóre elementy papieskiej pedagogiki świętości omówił – po zbadaniu treści przemówień, wygłoszonych przez Jana Pawła II do Polaków – o. W. Zagrodzki, w pracy zatytułowanej: *Człowiek drogą Kościoła. Jan Paweł II w Polsce* (Kraków 2002, s. 359-366).

tycznej, a nawet w Jutrzni i Nieszporach. Mocno zaakcentował to, że zadania te spoczywają przede wszystkim na duchowieństwie, które ma zadbać o wytworzenie się w parafiach klimatu przenikniętego modlitwą (por. tamże). Następną fundamentalną zasadą pedagogiki świętości jest – według Jana Pawła II – uświadomienie sobie tego, czym jest Eucharystia i potraktowanie udziału w niej jako „serca niedzieli”, przeżywania niedzieli jako specjalnego dnia wiary i zmartwychwstałego Pana, daru Ducha Świętego i prawdziwej Paschy tygodnia (por. NMI 35)²². W związku z tym, Jan Paweł II stwierdził także, że z racji roli niedzielnej Eucharystii w podtrzymywaniu i ukazywaniu światu komunii, wspólnoty, „poprzez udział w Eucharystii dzień Pański staje się dniem Kościoła” (NMI 36). Dzięki temu uczestnictwu Kościół może spełniać skutecznie funkcję sakramentu jedności, tym samym narzędzia uświęcania.

Kolejną praktyką, zalecaną wiernym przez Jana Pawła II w promowanej przez niego pedagogice świętości, jest przystępowanie do Sakramentu Pokuty. Ojciec Święty wezwał wiernych do odkrywania poprzez ten sakrament Jezusa Chrystusa „jako Tego, w którym Bóg ukazuje nam swoje miłosierne serce i w pełni jedna się z nami” (NMI 37). Przypomniął, że sakrament ten jest dla chrześcijan „«zwyczajnym sposobem» otrzymania przebaczenia i odpuszczenia grzechów ciężkich, popełnionych po Chrzcie” (tamże).

Inną ważną zasadą pedagogiki świętości jest uświadomienie sobie pierwszeństwa Chrystusa, życia wewnętrznego i świętości – jak się wyraził – przed zdolnością działania i planowania (por. NMI 38). Chodzi tu o odrzucenie przekonania, że rezultaty działalności duszpasterskiej, czy postęp w rozwoju życia duchowego, zależą przede wszystkim od ludzkiej zdolności działania i planowania, od naszej inteligencji. Jan Paweł II wezwał członków Kościoła do pełnego zaufania Bogu, do wiary, której przykład dał nam św. Piotr. Jak wiadomo bowiem z lektury Pisma św., na Chrystusowe polecenie: *Duc in altum!* (Łk 5, 5), Apostoł ten odpowiedział: „na Twoje słowo zarzucę sieć” i wypłynął na jezioro, by to uczynić. Ojciec Święty, komentując ten fragment Nowego Testamentu dodał, że w momentach, kiedy przeżywamy coś podobnego do tego, co przeżyli uczniowie, naszym udziałem staje się doświadczenie uczniów, którzy bezskutecznie – jak się okazało – usiłowali w ciągu całej nocy dokonać połowu ryb (por. Łk 5, 4-11), oprócz wiary – jakiej przykład dał, swą reakcją na polecenie Jezusa Chrystusa, św. Piotr, o czym czytamy

---

²² Szerzej na ten temat Jan Paweł II poucza w Liście apostolskim *Dies domini*, nr 19, ogłoszonym w 1998 r.

w ewangelicznej opowieści o cudownym połowie ryb – potrzebna jest „modlitwa i dialog z Bogiem, aby serce otworzyło się na strumień łaski, a słowo Chrystusa mogło przeniknąć nas z całą swoją mocą: *Duc in altum!*” (NMI 38). Omówienie tego aspektu pedagogiki świętości Jan Paweł II zakończył wezwaniem całego Kościoła „do takiego aktu wiary, który wyrazi się przez odnowę życia modlitewnego” (tamże).

Ponieważ „pierwszeństwa świętości i modlitwy nie można – jak zauważył Ojciec Święty – urzeczywistnić inaczej, jak tylko przez ciągłe powracanie do słuchania słowa Bożego” (NMI 39), za kolejną zasadę pedagogiki świętości uznał on potrzebę praktyki wytrwałego i wnikliwego odczytywania Pisma Świętego. Na pewno bardzo wymownym wyrazem tego poglądu było wezwanie przez Jana Pawła II członków Kościoła do praktyki *lectio divina* czy pochwalenie lektury Pisma Świętego przez wiernych świeckich (por. tamże).

Na usługach pedagogiki świętości jest głoszenie słowa Bożego, prowadzenie działalności ewangelizacyjnej. Do uczestnictwa w tym dziele wezwani są wszyscy chrześcijanie. Jan Paweł II uznał realizację tego dzieła za jedno z najważniejszych zadań stojących przed Kościołem na progu nowego tysiąclecia (por. NMI 40). Jest ono w służbie uświęcania zarówno tych, którym orędzie mesjańskie Jezusa Chrystusa jest przynoszone, jak i tych, którzy je obwieszczają. Głosiciele słowa Bożego, jako „słudzy Słowa» w dziele ewangelizacji (por. tamże), winni – jak postulował Jan Paweł II – uważać apostołstwo za swoje codzienne zadanie, dawać świadectwo wielkoduszności i gotowości do służby, starać się być świadkami, którzy żyją Ewangelią, nieraz mimo wrogości otoczenia, a nawet prześladowań, czerpiąc przykład dany przez bardzo licznych – w ciągu dwóch tysięcy lat historii Kościoła – świadków wiary, szczególnie, szukać zachęty do odważnego głoszenia słowa Bożego w świadectwie danym przez męczenników (por. 41).

Przedostatnią z zasad promowanych przez Jana Pawła II w pedagogice świętości jest ta, której omówieniu poświęcił on punkt 49 Listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*, znajdujący się w rozdziale IV, zatytułowanym: *Świadkowie miłości* (por. NMI 42-57). Ojciec Święty zachęcił wiernych – w tym punkcie analizowanego listu apostolskiego – „do podejmowania dzieł czynnej i konkretnej miłości wobec każdego człowieka” (NMI 49). Zauważył przy tym, że świadczenie bliźnim miłosierdzia wymaga kontemplacji Chrystusa oraz zdobycia umiejętności dostrzegania Go w tych, o których powiedział, że się z nimi utożsamia (por. Mt 25, 35-36). Oczywiście, przykazanie miłości zobowiązuje nas do okazywania jej wszystkim, ale obowiązek stosowania przez Kościół wobec ubogich „opcji preferencyjnej” mówi o tym, że należy posiąść „wyobraźnię miłosierdzia”, być szczególnie wrażliwym –

wzorem Jezusa Chrystusa – na cierpiących z powodu wszelkich potrzeb duchowych i materialnych (por. NMI 49).

Za zasadę wieńczącą listę tych, które Jan Paweł II promuje treścią Listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*, trzeba uznać powinność dążenia przez wiernych do tego, by byli świadkami Bożej prawdy, „światłem świata” (Mt 5, 14), tymi, którzy z radością niosą innym dar objawienia Boga-Miłości, obwieszczają innym to, że „w Chrystusie, który jest «drogą i prawdą, i życiem» (J 14, 6), ludzie znajdują zbawienie” (NMI 56).

*

Z treści dwóch ostatnich punktów Listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* (por. NMI 58-59) bardzo jasno wynika, że Jana Pawła II znamionowała wielka troska o zdynamizowanie działalności misyjnej Kościoła. Ojciec Święty po przekroczeniu symbolicznego progu III Tysiąclecia, patrząc w przyszłość Kościoła i świata, dostrzegał ogrom zadań apostolskich stojących przed nowym Ludem Bożym. Nowe tysiąclecie przyrównał on do bezkresnego oceanu, na który mieli wypłynąć wierni, by wypełnić życzenie Jezusa Chrystusa wypowiedziane przez Niego w dniu Jego wniebowstąpienia, zwane nakazem misyjnym (por. Mt 28, 19). Udzielenie przez Kościół odpowiedzi na wyzwania stojące przed nim na początku XXI stulecia jego dziejów wymaga od każdego, kto do niego przynależy, nie tylko chęci zaangażowania się w dzieło ewangelizacji, ale także odwagi, nowego zapału, entuzjazmu, zaufania Bogu wyrażającego się w przekonaniu, że może on liczyć na pomoc Ducha Świętego, a szczególnie w tym, że jako uczestnik działalności misyjnej jest uległy Duchowi Świętemu, żyje tajemnicą Chrystusa „posłanego” oraz miłuje Kościół i ludzi, słowem – świętości, co tak mocno Jan Paweł II zaakcentował w Encyklice *Redemptoris missio*, ogłoszonej 7 XII 1990 r., mówiąc, że prawdziwy misjonarz, to święty (por. RMis 87, 90).

Tak więc, zarówno z treści wymienionej powyżej encykliki, jak i analizowanych listów apostolskich Jana Pawła II wyraźnie wynika, że starał się on wypromować świętość dla ożywienia pragnienia jej przez wiernych i ułatwienia im wejścia na drogę uświęcenia się bądź pogłębianie jej w sobie, a tym samym zrealizowanie przez nich swego powołania i nauki Soboru Watykańskiego II na temat powszechnego powołania do świętości, a ponadto dla zebrania przez Kościół jak największych owoców dzieła ewangelizacji *ad extra (ad gentes)* i *ad intra* – w nowym Ludzie Bożym, który ewangelizuje i zarazem sam jest ewangelizowany.

Wyniki analizy listów apostolskich – ogłoszonych przez Jana Pawła II w związku z obchodem przez Kościół Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 – pokazują, że Ojciec Święty był wielkim promotorem idei świętości i że z racji okoliczności ogłoszenia badanych dokumentów, zwłaszcza głębi zawartej w nich nauki i motywów wyłożenia jej w nich, można ogłoszenie ich uznać za szczególny wyraz zaangażowania się Papieża-Polaka w dzieło promocji i pogłębiania nauki Kościoła o świętości.

BIBLIOGRAFIA

- C a s s i d y E. I.: Jubileusz: zaangażowanie w poszukiwaniu jedności, w: *Tertio millennio adveniente*. Komentarz teologiczno-pastoralny w opracowaniu Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu roku 2000, Sandomierz 1995, s. 261-267.
- C h m i e l J.: Powszechne powołanie do świętości w Kościele, w: J. B r u d z, J. C h m i e l, E. F l o r k o w s k i, S. G r z y b e k i in., *Idee przewodnie soborowej Konstytucji o Kościele*, Kraków 1971, s. 267-284.
- J a n P a w e ł II: Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, Watykan 1992.
- J a n P a w e ł II: Bądźcie świętymi. Homilia wygł. podczas Mszy św. Krzyżma w Wielki Czwartek 12.05.2001 r., „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 6, s. 17.
- J a n P a w e ł II: Bądźcie świętymi nauczycielami i przewodnikami młodych. Przesłanie do uczestników XXV Kapituły Generalnej Towarzystwa św. Franciszka Salezego, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 5, s. 14.
- J a n P a w e ł II: Duch Święty źródłem uświęcenia. Katecheza wygł. podczas audiencji generalnej, 22.07.1998 r., „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 19(1998), nr 11, s. 51.
- J a n P a w e ł II: Encyklika *Redemptoris missio*, Watykan 1990.
- J a n P a w e ł II: List apostolski *Dies domini*, Watykan 1998.
- J a n P a w e ł II: List apostolski *Novo millennio ineunte*, Watykan 2001.
- J a n P a w e ł II: List apostolski *Tertio millennio adveniente*, Watykan 1994.
- J a n P a w e ł II: Maryja wzorem świętości. Homilia wygł. podczas Mszy św. na placu św. Piotra 1.11.2000 r., „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 3, s. 21-22.
- J a n P a w e ł II: Naszym mieszkaniem jest niebo. Homilia wygł. podczas Mszy św. beatyfikacyjnej ks. Secondo Pollo 23.05.1998 r. w Vercelli, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 19(1998), nr 10, s. 35.
- J a n P a w e ł II: Owoce apostołstwa zależą od głębi życia duchowego. Homilia wygł. 26.11.2000 r. w Rzymie podczas Jubileuszu Apostołów Świeckich, w: J a n P a w e ł II, *Wskazania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2001, s. 361-364.

- J a n P a w e ł II, Powołanie do świętości. Orędzie na XXXIX Światowy Dzień Modlitw o Powołania 2002 r., „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 2, s. 9.
- J a n P a w e ł II: Przemówienie do przybyłych na kanonizację Josemarii Escrivy de Balaguera wygł. 7.10.2002 r., „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 12, s. 25.
- J a n P a w e ł II: Tajemnica świętości i apostołstwa. Homilia wygł. podczas Mszy św. kanonizacyjnej Josemarii Escrivy de Balaguera na placu św. Piotra 6.10.2002 r., „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 12, s. 23.
- J a n P a w e ł II: Żyli zgodnie z wyznawaną wiarą. Homilia wygł. podczas Mszy św. beatyfikacyjnej 11.03.2001 r. na placu św. Piotra, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 5, s. 16.
- Jezus Chrystus, jedyny Zbawiciel świata, wczoraj, dziś i na wieki (TMA 40). Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, Katowice 1997.
- K a r c z e w s k i S.: Jan Paweł II. Encyklopedia pontyfikatu 1978-2005, Radom 2005.
- Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, Bóg, Ojciec miłosierdzia. Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, Katowice 1998.
- M a r t i n s J. S.: Święci i świętość według Jana Pawła II, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 24(2003), nr 9, s. 26-30.
- M i s i u r e k J.: Soborowa wizja świętości laikatu, „Roczniki Teologiczne” 51(2004), z. 5, s. 49-58.
- M i s z t a l H.: Mówią święci. Przesłania Jana Pawła II w polskich beatyfikacjach i kanonizacjach, Lublin–Sandomierz 1999.
- N a g y S.: Ty jesteś Piotr. Srebrny jubileusz pontyfikatu Jana Pawła II, Kraków 2003, s. 57-67.
- „Pełna jest ziemia Twego Ducha, Panie” Oficjalny dokument Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, Katowice 1997, s. 71-94.
- S e r e m a k W.: Przygotowanie Kościoła do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 kluczem do zrozumienia pontyfikatu Jana Pawła II, w: „Gdy nastąpiła pełnia czasu”, Homo meditans, t. XXII, red. A. J. Nowak, Lublin 2001, s. 269-285.
- S ł o m k a W.: Profetyczna funkcja laikatu a świecka droga świętości według dokumentów II Soboru Watykańskiego, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 21(1974), z. 3, s. 21-37.
- S ł o m k a W.: Świętość na świeckiej drodze życia, Poznań 1981.
- S ł o m k a W.: Świecka droga świętości, w: Drogi świętości, red. W. Słomka, Lublin 1981, s. 67-78.
- S ł o m k o w s k i A.: Powszechne powołanie do świętości, „Zeszyty Naukowe KUL” 9(1966), nr 3, s. 23-34.
- S p i t e r i s Y.: Duch Święty głównym sprawcą nowej ewangelizacji, w: *Tertio millennio adveniente*. Komentarz teologiczno-pastoralny w opracowaniu Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu roku 2000, Sandomierz 1995, s. 211-233.

- U r b a ń s k i S.: Świętość ludzi świeckich w nauczaniu Soboru Watykańskiego II, w: Instytut Teologiczny w służbie diecezji częstochowskiej, Częstochowa 1991, s. 219-229.
- W o j t y ł a K.: U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II, Kraków 1972.
- Z a g r o d z k i W.: Człowiek drogą Kościoła. Jan Paweł II w Polsce, Kraków 2002.

APOSTOLIC LETTERS:
TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE AND *NOVO MILLENNIO INEUNTE*
AS A SPECIAL EXPRESSION OF JOHN PAUL II'S INVOLVEMENT
IN PROMOTING SAINTHOOD

S u m m a r y

The author of the article tries to show that the Apostolic letters *Tertio millennio adveniente* and *Novo millennio ineunte* are a special expression of John Paul II's involvement in promoting sainthood. First he examined the circumstances and the aim of proclaiming the above mentioned apostolic letters by the Holy Father, and then the Polish Pope's reasons for expounding the teaching on sainthood. He also characterized the main motifs in this teaching. Finally he concluded that the results of the study clearly show that John Paul II was a great promoter of the idea of sainthood, and the analyzed documents may be considered a particular expression of the Pope's involvement in the work of promoting the Church's teaching on sainthood and of making it more profound.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: świętość, pedagogika świętości, promocja idei świętości.

Key words: sainthood, pedagogy of sainthood, promotion of the idea of sainthood.